

Delges:
Kommun-
styrelsen,
Diariet, KLK

§ 116

Dnr 16ON451

Remiss – Motion (V) – Ökad brukarmakt, dnr 16KS545

Lena
Wigg

Beslut

Att anta yttrandet till motionen ”Ökad brukarmakt” (V) som sitt eget.

Lena
Isokivelä

Ärendebeskrivning

Omvårdnadsnämnden har anmodats yttra sig i rubricerat ärende, motion skriven av Tord Fredriksen (V).

Tord Fredriksen (V) vill att kommunfullmäktige beslutar om en utredning som visar förutsättningarna att öka brukarmakten via ett brukarstyrt boende i lämplig driftsform. Yttrandet utgår från gällande lagstiftning som styr kommunens arbete med brukarinflytande, kooperativ och intraprenader samt utifrån hur brukarinflytande fungerar och utvecklas idag inom Omvårdnad Gävle.

Omvårdnadsnämnden behandlade motionen vid sammanträdet den 28 mars och beslutade då att ”återremittera ärendet till förvaltningen för att titta djupare på vilket reellt intresse det finns i organisationen till ett brukarstyrt boende i lämplig driftsform”.

Yrkanden

Tord Fredriksen (V) yrkar på att den andra att-satsen, med följande formulering, skall strykas:

Att föreslå kommunfullmäktige anse motionen besvarad.

Efter diskussion i nämnden föreslår ordförande Anders Jansson (M) att den andra att-satsen skall strykas.

Beslutsunderlag

Missivskrivelse, daterat 2017-06-05, dnr 16ON451.

Yttrande, daterat 2017-03-06 dnr 16ON451.

Remissmissiv med tillhörande motion, 2016-12-14, dnr 16KS545.

Justerare

A)

Utdragsbestyrkande

Exp. 170629/klw

170629

Missiv

Handläggare
Lena, Wigg, Helena B Jansson
Tfn 026-17 88 13, 026-17 87 87
lena.wigg@gavle.se, helena.b.jansson@gavle.se

Omvårdnadsnämnden

Motion (V) – Ökad brukarmakt, Dnr 16KS545

Förslag till beslut

Att anta yttrandet till motionen "Ökad brukarmakt" (V), som sitt eget, samt

Att föreslå kommunfullmäktige anse motionen besvarad.

Bakgrund

Omvårdnadsnämnden har anmodats yttra sig i rubricerat ärende, motion skriven av Tord Fredriksen (V).

Tord Fredriksen (V) vill att kommunfullmäktige beslutar om en utredning som visar förutsättningarna att öka brukarmakten via ett brukarstyrt boende i lämplig driftsform. Yttrandet utgår från gällande lagstiftning som styr kommunens arbete med brukarinflytande, kooperativ och intraprenader samt utifrån hur brukarinflytande fungerar och utvecklas idag inom Omvårdnad Gävle.

Omvårdnadsnämnden behandlade motionen vid sammanträdet den 28 mars och beslutade då att "återremittera ärendet till förvaltningen för att titta djupare på vilket reellt intresse det finns i organisationen till ett brukarstyrt boende i lämplig driftsform".

Yttrande

Förvaltningen har genom områdescheferna ställt frågan till de chefer som arbetar ute i organisationen om det finns något intresse till ett brukarstyrt boende i lämplig form. Som grund för frågan har områdescheferna tagit del av den utredning/yttrande som gjordes inför nämnden den 28 mars och tillhörande motion.

Områdescheferna rapporterarande följande svar på frågan:

Yttrande

Handläggare
Helena B Jansson
Tfn 026-17 87 87
Helena.b.jansson@gavle.se

Omvårdnadsnämnden

Motion (V) – Ökad brukarmakt, Dnr 16KS454

Bakgrund

Tord Fredriksen (V) vill att kommunfullmäktige beslutar om en utredning som visar förutsättningarna för ett brukarstyrt boende i lämplig form.

Motivet enligt Tord Fredriksen (V) är att ge verklig brukarmakt genom femte och högsta nivån i forskare Henry Shiers modell om hur man gör barn mer delaktiga. I den högsta nivån avstår överordnad makt och den underordnade får ökad makt, till skillnad för möjligheten i första steget om att få säga vad man tycker (bli lyssnad på). Ett sätt att pröva modellens femte nivå skulle enligt motionären kunna vara att pröva den via ett kooperativ eller en intraprenad i ett eller flera boenden med särskild service.

Omvårdnadsnämndens yttrande grundas på gällande lagstiftning som styr arbetet med brukarinflytande, kooperativ och intraprenader samt genom att beskriva förvaltningens arbete för att öka brukarinflytande.

Yttrande

Lagstiftning

Efter regeringens proposition, 1999/2000:79 Från patient till medborgare – den nationella handlingsplanen för handikappolitiken¹, har både lagstiftning och verksamheten i kommunerna utvecklat ett ökat brukarinflytande.

Socialtjänstlagen (2001:453) och LSS (1993:387) ställer tydliga krav på att den enskilde ges inflytande och möjlighet till självbestämmande.

Detta säkras genom krav på dokumentation i en genomförandeplan, journalföring samt kvalitetsarbete. Utföraren ska sedan planera (vad när det gäller moment samt när och hur det ska utföras) samt schemalägga den tid som behövs

---

¹ Regeringens proposition, 1999/2000:79 Från patient till medborgare – den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

för att tillgodose respektive kunds behov och önskemål. Genomförandeplanen är ett medel för maktförskjutning till kund.

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen har sin utgångspunkt i bestämmelser som skrevs in i socialtjänstlagen den 1 januari 2011. Där tydliggörs äldre personers ökade möjligheter till inflytande vid genomförandet av socialtjänstens insatser. Bestämmelserna innebär i korthet att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Med detta avses bland annat att äldreomsorgen bör värna och respektera var och ens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling styr krav vid upphandlingar i syfte för att ge neutral konkurrens. En upphandling kan alltså inte garantera utfallet av vem som blir driftsentreprenör.

Arbetsätt inom Omvårdnad Gävle

Omvårdnad Gävle arbetar för att öka brukarinflytandet på olika sätt.

Just nu pågår även satsningar med flera riktade projekt i verksamheten.

Som exempel kan följande lyftas gällande arbetsätt inom förvaltningen:

- Genomförandeplan

Arbetet med brukarinflytande sker i enlighet med lagstiftning via ett strukturerat arbete med genomförandeplan kring varje kund.

- Värdighetsgaranti

Omvårdnadsnämnden antog 2012 en Värdighetsgaranti som utgick från den nationella värdegrunden för äldreomsorgen. Omvårdnadsnämnden beslutade att värdighetsgarantin skulle omfatta alla kunder, inte bara de äldre. Värdighetsgarantin är ett styrande dokument i förvaltningens ledningssystem och betonar bland annat vikten av brukarinflytande.

- Äldres behov i centrum (ÄBIC)

ÄBIC är en nationellt framtagen evidensbaserad metod för biståndsbedömning och utförande som nyligen anpassades att omfatta alla åldrar och bytte då namn till Individens behov i centrum (IBIC)

IBIC implementeras inom Omvårdnad Gävle via ett projekt 2016-2017.

Målet är att kunden ska få sina individuella behov tillgodosedda på ett mer strukturerat sätt.

- Boenderåd
Förutom brukarinflytande på individuell nivå ges det på verksamhetsnivå även möjlighet för kunder på gruppboende och serviceboende att delta i regelbundna boenderåd för att påverka gemensamma saker i boendeenheten.

- Delaktighetsmodellen
En metod för att underlätta för kunder att få fram sina åsikter i frågor de tycker är viktiga för dem har tagits fram i så kallade Delaktighetsmodellen² av FoU Skåne och används nu över hela Sverige. Metoden sammanfattas: *”Delaktighetsmodellens hörnstenar kan sammanfattas med orden helhetssyn och brukarnas perspektiv. Det finns åtta krav för att Delaktighetsmodellen ska vara uppfylld. Dessa är:*
  1. *Modellen är en dialogform som utgår från brukarnas behov och villkor, sett i ett helhetsperspektiv*
  2. *Delaktighetsmodellen erbjuder ett jämlikt möte mellan personal och brukare där båda parter har samma möjligheter, betydelse och status*
  3. *Brukarna tränar sig genom de egna gruppsamtalen i att formulera, uttrycka och framföra tankar och behov som är viktiga i deras liv*
  4. *Delaktighetsmodellens grupper leds av särskilda vägledare som inte tillhör brukarnas personal*
  5. *Samtalen hålls samman av stafettfrågor som förs mellan grupperna*
  6. *Gruppsamtalen sker i viss ordning och inleds alltid med brukargruppen och avslutas med en gemensam träff, vilket utgör en slinga. En uppsummering av samtalen sker därefter då chefen bjuds in.*
  7. *Delaktighetsmodellen är ett återkommande inslag i verksamheten.*
  8. *Brukarnas deltagande är frivilligt.”*

Sedan 2013 används metoden främst i LSS-verksamheter inom Omvårdnad Gävle. Totalt har 173 kunder i Gävle medverkat i 37 delaktighetslingor³.

Avslutande diskussion

Motionen föreslår möjligheten att pröva Shiers modell för ökad brukarmakt genom att driva ett boende via kooperativ eller intraprenad.

---

² Delaktighetsmodellen – En väg mot empowerment, Ann-Christine Gullacksen, FoU Skåne Skriftserie 2010:2

³ FoU Valfärd på Region Gävleborgs hemsida, <http://www.regiongavleborg.se/samverkanswebben/utveckling-samverkan/fou-valfard/funktionshinder/delaktighetsmodellen/> dec. 2016

I början av 2000-talet drevs ett vård- och omsorgsboende inom Omvårdnad Gävle via en intraprenad. En intraprenad, som innebär att enheten är ett eget kostnadsställe, bidrar inte i sig till att uppnå motionens syfte.

Omvårdnad Gävle och Coompanion Gävleborg⁴ har vid flera tidigare upphandlingar uppmuntrat start av personalkooperativ, tyvärr utan resultat. Ett personalkooperativ möter ju heller inte upp syftet att ge kunderna mer reell makt. Att uppmuntra ett brukarkooperativ kräver även troligen mer förberedelser. Lägger ett kooperativ anbud finns heller ingen garanti för att den juridiska personen får avtal att driva en boendeenhet.

Omvårdnad Gävle har pågående ramavtal med externa utförare, för att köpa enstaka platser i särskilda boenden, och ger på så vis kunder ökad valfrihet att inom kommunen få fler boendeenheter att välja på. Vid nästa upphandling finns möjlighet för ett kooperativ att lägga anbud.

Inom Omvårdnad Gävle pågår det ett regelbundet arbete för att öka brukarinflytandet på olika sätt. Just nu pågår även satsningar med flera riktade projekt i verksamheten, helt i linje med motionens syfte.

Annmarie Sandberg
Förvaltningschef
Omvårdnad Gävle

---

⁴ Coompanion, företagsrådgivaren för alla som vill starta kooperativa företag, www.mitt.coompanion.se